

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

MEHMET KAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2013/6979

Karar Tarihi : 20/5/2015

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Cüneyt DURMAZ

Başvurucular : 1. Mehmet KAYA

2. Ayşe Gürsel KAYA

3. Yüksel BOZKUŞ

4. Ümmü İMER

5. Doğan KAYA

6. Erdal KAYA

7. Göksel CAYNALI

8. Melek VARTÜRK

9. Erdoğan KAYA

Vekilleri : Av. Adnan KAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan yakınlarının görevlilerin ihmalî sonucu hayatını kaybettiğini, olay hakkında etkin bir soruşturma yürütülmeyerek kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, müteveffaya infaz koruma memurları tarafından kötü muamelede bulunulduğunu belirterek; yaşam hakkının, adil yargılama hakkının, etkili başvuru hakkının ve kötü muamele ve işkence yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvurucuların vekili tarafından 3/9/2013 tarihinde yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvuruda Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 29/1/2014 tarihinde yapılan toplantıda kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığı tarafından 31/3/2014 tarihinde başvuru hakkında Anayasa Mahkemesine sunulan görüş, başvuruculara 1/4/2014 tarihinde bildirilmiş, başvurucular Bakanlık görüşüne karşı beyanlarını 24/4/2014 tarihinde sunmuşlardır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

1. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar

6. Başvurucuların ikisinin çocuğu ve diğerlerinin kardeşi olan Erkan Kaya, 2009 yılından beri Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Cezaevi) hükümlü olarak cezasını çekmekte iken başvuruculardan baba Mehmet Kaya, 29/8/2012 tarihli dilekçesiyle İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına başvurmuş ve oğlunun bir kısım hükümlü ve infaz koruma memuru tarafından haraca bağlandığını, haraç vermemesi üzerine mahkumlar tarafından dövüldüğünü, infaz koruma memurları tarafından işkenceye tabi tutulduğunu ve hücreye atıldığını belirterek, oğlunun Aliğa Şakran Ceza İnfaz Kurumuna naklinin yapılması talebinde bulunmuştur. Bu talep reddedilmiştir.

7. Erkan Kaya, 7/1/2013 tarihinde kalmakta olduğu kısımda bulunan yatağı yakmış ve yatağın alev alması sonucunda vücudunda yanıklar oluşmuştur. Bunun üzerine hastaneye kaldırılan Erkan Kaya sevk edildiği İzmir Bozkaya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde tedavisi devam ederken 19/1/2013 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

8. Olayın meydana gelmesini müteakip Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), 2013/290 sayılı dosyayla resen soruşturma başlatmıştır. Başvurucular da 4/2/2013 tarihli dilekçeyle, dosyanın tekemmülü ve delillerin toplanması açısından önem arz edecek hususların dikkate alınması ve ölüm olayında kusurları bulunan kişilerin tutuklanması talebinde bulunmuşlardır.

9. Müteveffanın ağabeyi olan başvuruculardan Erdoğan Kaya'nın müracaatı üzerine, Başsavcılık 17/1/2013 tarihinde kendisinin ifadesini almıştır. Erdoğan Kaya ifadesinde özetle; kardeşi ile aynı kurumda kaldığını, kardeşinin kendisini ve yatağını yakmasının sebebinin verilen haksız disiplin cezaları olduğunu belirtmiştir. Anılan kişi ifadesinde ayrıca, ilk dönemlerde kardeşi ile aynı koğuşta kaldığını, koğuşta bulunan diğer kişiler ve infaz koruma memurlarıyla sorun yaşadıklarını, idareye şikâyette bulduklarını, şikâyetlerinin gereğinin yerine getirilmediğini belirtmiştir.

10. Soruşturma kapsamında alınan tanık beyanlarında, müteveffanın psikolojik sorunlarının bulunduğu ve daha önce de benzer yatak yakma eylemlerinde bulunduğu belirtilmiştir.

11. Başsavcılık, 8/5/2013 tarihli ve Soruşturma No: 2013/290, K.2013/1168 sayılı kararıyla; görevlilerce yangına çok kısa sürede müdahale edildiği ve yangının kontrol altına alındığı, olayda kurum personelinin ihmal ya da gecikmesinin söz konusu olmadığı ve ölüm olayının İzmir Adli Tıp Grup Başkanlığının 24/4/2013 tarihli raporuna göre yanık ve komplikasyon olarak gelişen akut pnömoni sonucu meydana geldiğinin anlaşıldığı gerekçesiyle, kovuşturmaya yer olmadığına (KYO) karar vermiştir.

12. Başvurucuların anılan karara yaptığı itiraz, Fethiye Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 19/7/2013 tarihli ve 2013/1082 Değişik İş No'lu kararıyla, KYO kararında usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığından bahisle reddedilmiştir.

13. Bu karar, 6/8/2013 tarihinde başvurucuların vekiline tebliğ edilmiş ve 3/9/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

2. Bakanlık görüşünde ifade edildiği şekliyle başvuru konusu olay öncesi ve sonrası yaşanan gelişmeler

14. 2012 yılının Ağustos ayında infaz koruma görevlileri tarafından tutulan bir tutanakta; diğer tutuklu ve hükümlülerin kendisinden duydukları rahatsızlığı cezaevi idaresine dile getirmeleri ve bu hususta dilekçe vermeleri üzerine hastane dönüşü hükümlü Erkan Kaya ile başmemurlukta görüşülerek nasihatlerde bulunulduğu, ancak hükümlünün saldırgan davranışlar sergilediği, herhangi bir olaya sebebiyet verilmemesi için hükümlü ile ağabeyi Erdoğan Kaya'nın müşahede kısmına alındığı, her iki hükümlü ile tekrar konuşulup telkinlerde bulunulmaya çalışılırken hükümlü Erkan Kaya'nın nereden elde ettiği bilinmeyen jilet parçasıyla koridora fırlatarak görevli memurlara saldırmak istediği, etkisiz hale getirilerek elindeki jilet parçasının alındığı, saldırgan tavırlarına devam eden hükümlünün tehditlerde bulunduğu ve sakinleştirildikten sonra tekrar C Blok sağ müşahede kısmına verildiği belirtilmiştir.

15. Cezaevi Disiplin Kurulu Başkanlığı, Ağustos 2012 tarihli kararıyla, hükümlünün bir ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma ve 5 gün hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Hücre cezasına ilişkin bu karara yapılan itiraz, İnfaz Hâkimliğinin 10/9/2012 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

16. Hükümlü, olay öncesinde 27/8/2012 tarihinde de kalmakta olduğu C Blok Sol Müşahede kısmında bulunan odasındaki yatağını ateşe vermiştir. 27/8/2012 tarihinde, ceza infaz koruma memurları tarafından bir tutanak tutulmuştur. Anılan tutanakta, hükümlü Erkan Kaya'nın doktora muayene olmak için dilekçe verdiği, aynı zamanda sözlü olarak da hastaneye gitmek istediğini söylediği, dilekçenin görevli infaz koruma memuru tarafından onaylanarak kurum revirine gönderildiği, durumu hakkında bilgi almak için görevli memur tarafından revire telefon açıldığında, hükümlünün önceki hafta hastanedeki randevusunu kendi isteği ile dilekçe yazarak iptal ettiği ve hastaneye gidebilmesi için kurum doktoru tarafından sevk edilmesi ve tekrar hastaneden randevu alınması gerektiğinin söylendiği belirtilmiştir. Tutanakta ayrıca, saat 11.00 sıralarında durum hükümlüye bildirilmek için Müşahede kısmına çıkılıp anlatıldığında, hükümlünün görevli memurlara hakaret ve küfür ettiği, "*ben başmemurla görüşmek istiyorum, sizinle işim olmaz, gidin bana müdürü çağırın, başmemuru çağırın.*" dediği, vardiya sorumlusuna durum anlatılıp tekrar hükümlünün yanına çıkıldığında hükümlünün yatağı ateşe verdiğinin görüldüğü belirtilmiştir. Tutanağa göre, görevli memurlarca hemen müdahale edilerek ateş söndürülmüş, yakmış olduğu yatak odadan çıkarılmaya çalışılırken hükümlü orada bulunan müdür, başmemur ve memurlara küfür, tehdit ve hakaretlerde bulunmuş, hükümlünün odası temizlenerek tekrar odasına verilmiştir.

17. Bu eyleminden dolayı hükümlü Erkan Kaya, Cezaevi Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından 6/9/2012 tarihinde, 15 gün hücrede kalma cezası ile cezalandırılmış, hükümlünün başvurusu sebebiyle Muğla İnfaz Hâkimliğince verilen 24/9/2012 tarihli ret kararına hükümlünün itirazı üzerine, Muğla 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 9/10/2012 tarihinde, itirazın reddine karar vermiştir. Hükümlü hakkındaki ceza infaz edilmiştir.

18. Ayrıca hükümlü hakkında, Başsavcılığın 25/9/2012 tarihli ve 2012/4609 soruşturma, E.2012/1952 sayılı iddianamesiyle, yakarak kamu malına zarar verme ve infaz koruma memurlarına yönelik hakaret suçlarını işlediği iddiasıyla Muğla Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

19. Hükümlü hakkında ayrıca, Başsavcılığın 2/10/2012 tarihli iddianamesiyle, 13/8/2012 tarihinde infaz koruma memurlarına yönelik jiletle yaralamaya teşebbüs, görevli memurlara hakaret, tehdit suçlarını işlediği gerekçesiyle Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır. Bir kısım infaz koruma memurları hakkında ise, görevi kötüye kullanma suçundan kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Bu kararda, hükümlü Erkan Kaya'nın 17/7/2012 tarihli dilekçesi ve Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının kararına istinaden idari nedenlerle tekrar D-7 nolu odaya yerleştirildiği, kurum yetkilileri üzerine atılı bir suç ve suç unsuru bulunmadığı belirtilmiştir.

20. 9/11/2012 tarihinde, Cezaevi Disiplin Kurulu Başkanlığı, hükümlü hakkında, 30/10/2012 tarihinde tutulan bir tutanağa istinaden birtakım disiplinsiz davranışları sebebiyle, 1 ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, 10 gün hücrede kalma cezası ile cezalandırılması kararı vermiştir. Bu karara karşı yapılan itiraz da, İnfaz Hâkimliğinin 28/11/2012 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

21. Hükümlü Erkan Kaya'nın Cezaevi Müdürlüğüne sunduğu 28/12/2012 tarihli dilekçesinde, 18/12/2012 ila 28/12/2012 tarihlerinde hücre cezasını yattığını, kendi isteği ile bir hafta daha Müşahede kısmında kalmak istediğini belirterek, gereğinin yapılmasını talep ettiği görülmektedir.

22. 4/1/2013 tarihinde infaz koruma memurları tarafından tutulan bir tutanakta, Cezaevi sol Müşahede kısmı 5 no'lu odada kendi isteğiyle kalmakta olan hükümlü Erkan Kaya'ya kalmakta olduğu kısımdan alınarak koğuşa verileceği ve eşyalarını hazırlaması söylendiğinde, hükümlünün nöbetçiye *"kaldığım müşahade kısmından çıkmayacağım, bununla ilgili dilekçe de yazmayacağım, kimseyle görüşmeyeceğim"* demesi üzerine Erkan Kaya'nın bu kısımdan çıkarılmadığı belirtilmektedir.

23. 28/12/2012 tarihinde bitirmiş olduğu hücre cezası sonrasında bir hafta daha müşahedede kalmak istediğine dair talebinin idarece uygun görülmesi üzerine ve bu sürenin bitiminde de 4/1/2013 günü kalmakta olduğu müşahede kısmından çıkmayacağına, dilekçe yazmayacağına ve kimseyle görüşmeyeceğine dair beyanı üzerine tanzim edilen tutanağa istinaden C Blok Sol Müşahede kısmındaki 5 no'lu bölümde cezasının infazına devam edilirken, hükümlü Erkan Kaya 7/1/2013 tarihinde saat 08.38'de yatağını yakmak suretiyle yangına sebebiyet vermiştir.

24. Bu hususta infaz koruma memurları tarafından 7/1/2013 tarihli bir tutanak imza altına alınmıştır. Bu tutanağa göre, hükümlü odadan dışarı alınmaya çalışılırken sağ elinde demir kısmı 3,5 cm tahta sapı 8,5 cm olan ucu sivri alet görüldüğü ve elinden alınarak muhafaza altına alındığı, ayrıca yanan oda kontrol edildiğinde hükümlünün lavabo ve fayansları kırdığının tespit edildiği belirtilmiştir.

25. 15/1/2013 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı tarafından yangına ilişkin görüntülere dair bir tutanak tutulmuştur.

26. 17/1/2013 tarihinde, İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi, Başsavcılık ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne (CTEGM) bir dilekçe göndermiştir. Bu dilekçede, başvuru Mehmet Kaya'nın kendilerine müracaat ettiği ve oğluna işkence yapıldığı, doktora çıkarılmadığı, oğlunun tek kişilik hücreye atıldığı ve yatağını ateşe verdiği,

gardiyanların kapıları kilitlediği beyanlarında bulunduğu belirtilmiş ve başvuruçunun bu beyan ve iddiaları doğrultusunda gerekli tahkikatın yapılması istenmiştir.

27. 18/1/2013 ve 20/1/2013 tarihlerinde, Cumhuriyet Savcısı, yangın olayıyla ilgili cezaevi görevlisi dokuz kişinin tanık sıfatıyla beyanlarını almıştır.

28. 18/1/2013 tarihinde, Başsavcılık, başvuruçucu Erdoğan Kaya'nın cezaevi görevlileri hakkında işkence iddiası ile yaptığı şikayet üzerine başlatılan ve 2013/287 soruşturma nolu dosya üzerinden yürütülen soruşturmada, kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararda, Erdoğan Kaya'nın alınan ifadesinde, işkence yapılmasının söz konusu olmadığını, ailesinin İzmir'de olması sebebiyle İzmir'e nakil talebinin olduğunu belirttiği, kurum kayıtlarından kardeşi Erkan Kaya'nın değişik tarihlerde kurum revirine çıkarıldığı belirlendiği, dolayısıyla işkence iddiasının asılsız olduğu, can güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak kuruma gerekli talimatın verildiği, adı geçenin herhangi bir problemi olmadığını kendi beyanından anlaşıldığı, işkence iddiası ile ilgili olarak yapılan soruşturma sonucunda herhangi bir suç ve suç unsuru bulunmadığı belirtilmiştir.

29. Hükümlü Erkan Kaya'da olay günü ele geçen sivri uçlu alet üzerinde yaptırılan kriminal inceleme sonucu düzenlenen 28/1/2013 tarihli uzmanlık raporunda, örgü ve dantel işlerinde kullanılan tığ olduğu, 6136 sayılı Kanun'a göre memnu olmadığı belirtilmiştir.

30. 30/1/2013 tarihinde, CTEGM, İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi tarafından verilen dilekçede belirtilen hususların titizlikle araştırılması için Başsavcılığa bir yazı göndermiştir.

31. İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesinin bu dilekçesi üzerine başlatılan soruşturma, ölüm olayına ilişkin olarak Başsavcılık nezdinde yürütülen 2013/290 sayılı soruşturma dosyası ile birleştirilmiştir.

32. 19/2/2013 tarihinde de aynı Cezaevinde bulunan başka bir hükümlü olan İsmail Bulut'un tanık sıfatıyla beyanı alınmıştır.

33. Hükümlü Erkan Kaya'nın 19/1/2013 tarihinde ölmesi sebebiyle, 20/2/2013 tarihinde, 27/8/2012 tarihinde yatak yakma suretiyle kamu malına zarar verme, infaz koruma memurlarına yönelik hakaret eylemleri nedeniyle hakkında açılan kamu davasının düşürülmesine karar verilmiştir.

34. 26/2/2013 tarihinde de, hükümlü hakkında 13/8/2013 tarihinde infaz koruma memurlarına yönelik yaralamaya teşebbüs, hakaret, tehdit suçlarından açılan kamu davasının sanığın ölmüş olması sebebiyle düşmesine karar verilmiştir.

35. Başvuruçuların yakını Erkan Kaya psikolojik sorunları nedeniyle zaman zaman kurum revirine çıkarak muayene olmuş ve tabip tarafından anksiyete bozukluğu, polinöropati, depresif nöbet teşhisleri konularak kendisine çeşitli ilaçlar verilmiş ve kullanılmıştır. Cezaevinde bulunduğu son 5 aylık revir kayıtlarına göre hükümlü, çeşitli rahatsızlıkları nedeniyle muhtelif tarihlerde toplam 24 defa kurum revirinde muayene edilmiş, bu süre içinde 4 defa Muğla Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesine, 4 defa da İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesine götürülüp getirilerek gerekli muayene ve tedavisi yaptırılmıştır.

36. Cezaevinde bulunduğu son yedi ay içinde birçok kere hükümlü Erkan Kaya'nın Cezaevi idaresi tarafından odası değiştirilmiş, son altı ayda kendisi hakkında verilmiş yedi ayrı disiplin cezası kararı infaz edilmiştir.

37. Hükümlünün 7/1/2013 tarihinde müşahedede kaldığı odasındaki yatağı ile kaldığı yeri ateşe vermesi sonucu ölümü ile ilgili olarak, Cezaevi görevlileri hakkında idari soruşturma başlatılmış ve sonucunda 22/1/2013 tarihli ve 01 sayılı; 25/1/2013 tarihli ve 02 sayılı kararlarla cezaevi görevlilerinin ihmali ve kusurlarının bulunmadığı, aksine tam zamanında ve doğru müdahalede buldukları anlaşıldığından bahisle “disiplin cezası verilmesine yer olmadığına” karar verilmiştir.

B. İlgili Hukuk

38. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler” kenar başlıklı 6. maddesi şöyledir:

“ (1) Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir:

a) Hükümlüler ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulurlar.

b) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar altında çektirilir. Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir.

c) Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi hususunda mümkün olan araç ve olanaklar kullanılır. Hükümlünün kanun, tüzük ve yönetmeliklerle tanınmış haklarının dokunulmazlığını sağlamak üzere cezanın infazında ve iyileştirme çabalarında kamunilik ve hukuka uygunluk ilkeleri esas alınır.

d) İyileştirmeye gereksinimleri olmadığı saptanan hükümlülere ilişkin infaz rejiminde, bu hükümlülerin kişilikleriyle orantılı bireyselleştirilmiş programlara yer verilmesine özen gösterilir ve bu hususlar yönetmeliklerde düzenlenir.

e) Cezanın infazında adalet esaslarına uygun hareket edilir. Bu maksatla ceza infaz kurumları kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği yetkilere dayanarak nitelikli elemanlarca denetlenir.

f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.

g) Hükümlünün infazın amacına uygun olarak kanun, tüzük ve yönetmeliklerin belirttiği hükümlere uyması zorunludur.

h) Kanunlarda gösterilen tutum, davranış ve eylemler ile kurum düzenini ihlâl edenler hakkında Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır. Cezalara, Kanunda belirtilen merciler, sürelerine uygun olarak hükmederler. Cezalara karşı savunma ve itirazlar da Kanunun gösterdiği mercilere yapılır.”

39. 5275 sayılı Kanun’un “Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi” kenar başlıklı 16. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“ (1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar Türk Ceza Kanununun 57 nci maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler cezaevinde geçmiş sayılır.

(2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır.”

40. Anılan Kanun’un “Akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlığı olan hükümlülerin cezalarının infazı” kenar başlıklı 18. maddesi şöyledir:

“(1) Hapsedilme ve diğer nedenlerden kaynaklanan akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlıkları bulunup da ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde tutulmaları gerekli görülmemeyerek infaz kurumlarına geri gönderilenlerin cezaları, belirlenen infaz kurumlarının mahsus bölümlerinde infaz edilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilenlerin cezalarının infazı için belirlenen infaz kurumlarının ihtiyaç duyduğu uzman ve diğer tip görevlileri, Sağlık Bakanlığınca karşılanır.”

41. Anılan Kanun’un “Hastalık nedeniyle nakil” kenar başlıklı 57. maddesi şöyledir:

“(1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü, bulunduğu yere en yakın tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşuna yatırılır.

(2) Bu hastanelere gönderilen hükümlülerin başka yerlerdeki hastanelere sevki, sağlık kurulu raporuyla, acil ve yaşamsal tehlikesi bulunması hâlinde, varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilip, başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleştirilemediği, hastaya nerede ve ne tür bir tedavi gerektiğini açıkça belirten bir raporla mümkündür. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koğuşu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir.

(3) Hükümlünün bu hastanelerde kontrol ve tedavisinin devam edip etmeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi gerekir; aksi hâlde hükümlü ait olduğu kuruma iade edilir.

(4) Hükümlü, acil hâller dışında özel sağlık kuruluşlarında tedavi edilemez. Acil hâllerin varlığı hâlinde Adalet Bakanlığına bilgi verilir.

(5) Hükümlü, sağlık nedenleriyle bulunduğu kurumda kalmasının uygun olmadığı, kurum hekiminin önerisi ve en üst amirinin isteği üzerine alınacak sağlık kurulu raporuyla belirlendiği takdirde, başka kurumlara nakledilebilir.”

42. Anılan Kanun’un “Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri” kenar başlıklı 71. maddesi şöyledir:

“(1) Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir.”

43. Anılan Kanun’un 78 ila 82. maddelerinde, hükümlülerin muayene ve tedavisi, sağlık denetimi, hastaneye sevki ve infazı engelleyecek hastalık hâline ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

44. 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük*” ile 5275 sayılı Kanun’da belirlenen esaslar daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

45. Mahkemenin 20/5/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucuların 3/9/2013 tarihli ve 2013/6979 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

46. Başvurucular, yakınlarının psikolojik sorunu bulunmasına ve daha önceden de benzer yatak yakma eylemlerinde bulunmasına rağmen, görevlilerin gerekli tedbirleri almaması sonucu yaşamını yitirdiğini, müteveffaya infaz koruma memurları tarafından kötü muamelede bulunduğunu ve işkence yapıldığını, müteveffaya kötü muamelede bulunan görevliler hakkında soruşturma başlatılmadığını ve müteveffanın ölümünde ihmali bulunan görevliler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, bu karara yaptıkları itiraz üzerine Mahkeme tarafından Başsavcılıktan mütalaa alındığını, fakat alınan mütalaanın kendilerine tebliğ edilmediğini, Mahkeme tarafından duruşma yapılmadan ve kendileri dinlenilmeden karar verildiğini belirterek, yaşam hakkının, kötü muamele ve işkence yasağının, adil yargılama hakkının, etkili başvuru hakkının ve iki dereceli yargılama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. İşkence ve Eziyet Yasağının İhlal Edildiği İddiası

47. Başvurucular, yakınları Erkan Kaya’ya ölmeden önce infaz koruma memurları tarafından kötü muamelede bulunduğunu ve işkence yapıldığını, müteveffaya kötü muamelede bulunan görevliler hakkında soruşturma başlatılmadığını iddia etmektedirler.

48. Bu iddialara yönelik olarak Bakanlığın görüşünde, Erkan Kaya’nın 19/1/2013 tarihinde İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan ölü muayenesinde, cesette haricen müessir fiile emare olabilecek travmatik darp, cebir ve şiddet bulguları ile ateşli silah, kesici delici alet yarası bulunmadığının görüldüğü belirtilmiştir.

49. Yine benzer şekilde, hükümlünün 20/1/2013 tarihinde İzmir Adli Tıp Grup Başkanlığında yapılan klasik otopsisı sonucunda düzenlenen rapor incelendiğinde, göbek çukurunun sol tarafında 1x0.7 cm’lik belli belirsiz ekimoz dışında başka bir bulguya, bu arada ateşli silah yarası ile kesici-delici alet yarasına rastlanmadığı belirtilmiştir.

50. 18/1/2013 tarihinde, başvuru Erdoğan Kaya’nın iddiaları üzerine Başsavcılığın, cezaevi görevlileri hakkında işkence iddiası ile başlattığı soruşturmada, kovuşturmaya yer olmadığına karar verdiği görülmektedir. Kararda, işkence iddiası ile ilgili olarak yapılan soruşturma sonucunda herhangi bir suç ve suç unsuru bulunmadığı belirtilmiştir.

51. Başvuru Mehmet Kaya’nın İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi vasıtasıyla Başsavcılık ve CTEGM’ye gönderdiği ve işkence iddialarının yer aldığı dilekçesinin ölüm olayına ilişkin yürütülen soruşturma ile birleştirildiği, ölüm olayına ilişkin olarak 8/5/2013 tarihinde verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda, herhangi bir kötü muamele bulgusunun bulunmadığı belirtilmiştir.

52. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

53. Bireyin, bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması halinde, olay hakkında etkili resmi bir soruşturmanın yürütülmesi gerekmektedir (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25). Ancak, bu konuda bir soruşturmanın başlayabilmesi için öncelikle işkence ve kötü muamele konusundaki iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü makul şüpheden uzak kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt, yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir. Ancak bu uygun koşulların tespiti halinde bir soruşturma yükümlülüğünün bulunduğu bahsedilebilir (*Cuma Doğan*, B. No: 2013/394, 6/3/2014, § 28).

54. Söz konusu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Şayet bu mümkün olmazsa, bu madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hale gelecek ve bazı hallerde devlet görevlilerinin fiili dokunulmazlıktan yararlanarak, kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır. Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında bazen tek başına soruşturma yapılmamış olması yahut da yeterli soruşturma yapılmamış olması da kötü muamele teşkil edebilmektedir. Bu bağlamda soruşturmanın derhal başlaması, bağımsız biçimde, kamu denetimine tabi olarak özenli ve süratli yürütülmesi ve bir bütün olarak etkili olması gerekir (*Tahir Canan*, § 25).

55. Başvuru konusu olay hakkında yürütülen Başsavcılık soruşturmasında ifadeleri alınan cezaevi görevlilerinin ve cezaevinde bulunan bir diğer mahkûmun ifadelerinde, Erkan Kaya'nın başvurucuların iddia ettiği gibi bir muameleye maruz kaldığına yönelik herhangi bir açıklama yapmadıkları veya bu kapsamda değerlendirilebilecek bir olaydan bahsetmedikleri görülmektedir. Olay sonrasında yapılan ve Bakanlık görüşünde değerlendirilen, ölü muayene ve klasik otopsi işlemlerinde de bu yönde herhangi bir bulgu bulunmadığı anlaşılmaktadır. Müteveffanın toplam 24 defa kurum revirinde muayenesi yaptırılmış, bu süre içinde 4 defa Muğla Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesine, 4 defa da İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesine götürülüp muayene ve tedavisi yaptırılmıştır. Gerek başvuru dosyasında gerekse soruşturma dosyasında, başvurucunun cezaevinde kaldığı sırada Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırılık teşkil edecek bir kötü muameleye maruz kaldığı izlenimi doğuracak herhangi bir bilgi ya da belge bulunmamaktadır.

56. Bir kimsenin, özellikle içinde bulunduğu hassas durum da göz önüne alındığında, cezaevinde şiddete maruz kaldığını kanıtlayacak doktor raporu elde etmesinin zor olabileceği düşünülebilir. Bununla birlikte, müteveffanın ya da aynı Cezaevinde kalan ağabeyinin tedavi işlemleri sırasında darp ve kötü muameleye ilişkin muayene ve rapor talebinde bulunduğu veya başka bir doktor tarafından muayene edilmeyi istediği hususunda da bir tespit yapılamamıştır. Başvurucuların, ilgili kötü muamele iddialarını hem ceza soruşturması aşamasında sundukları şikâyet ve itiraz dilekçelerinde hem de bireysel başvuru dilekçelerinde sadece genel olarak açıkladıkları ve müteveffanın kendilerine anlattığı şekliyle olanlar hakkında hiçbir ayrıntılı bilgi sunmadıkları görülmektedir.

57. Mütteveffanın ağabeyi olan Erdoğan Kaya'nın, kardeşinin ölümü öncesinde 16/10/2012 tarihinde, Muğla Cumhuriyet Başsavcılığında incelendiği anlaşılan konu hakkındaki şikâyetleri hakkında da “*Erkan Kaya'nın kurumunda sürekli olarak sorun yarattığı, görevli personele hakaretlerde bulunduğu, koğuşun huzur ve düzenini bozmaya çalıştığı, hücreye koyma cezası olmak üzere 2 ayı ceza verildiği, görevli personelin yasalar ve talimatlar çerçevesinde görevini yerine getirdikleri anlaşıldığından*” bahisle personel hakkında işlem yapılmadığı bilgisine yer verilmiştir. Bakanlık görüşünde ifade edildiği üzere, 18/1/2013 tarihinde, Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı, başvuru Erdoğan Kaya'nın kurum görevlilerinin işkence yaptığı şikâyeti üzerine başlatılan 2013/287 sayılı soruşturmada da, herhangi bir suç ve suç unsuru bulunmadığından bahisle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir (§ 28).

58. Bu açıklamalar ışığında somut başvuru değerlendirildiğinde, başvuru sahiplerinin yakınlarının cezaevinde işkence ya da kötü muamele gördüğünün ispat edilmesini mümkün kılar nitelikte her türlü makul şüpheden uzak hiçbir kanıtın bulunmadığı, dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamındaki iddialarının soyut ve kanıtlanmamış şikâyetlerden oluştuğu açıkça anlaşıldığından, başvurunun bu bölümünün “*açıkça dayanaktan yoksun olması*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yaşam Hakkının İhlal Edildiği İddiası

59. Başvuru sahiplerinin Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği iddialarına yönelik olarak Bakanlık görüşünde, şikâyetlerin kabul edilebilirliği açısından değerlendirme yapılırken, bireysel başvuru yoluna başvurmadan önce, kişilere, ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri işlem, eylem ya da ihmal için “kanunda öngörülmemiş idari ve yargısal başvuru yollarının” tamamını tüketmiş olmaları zorunluluğu getirildiği, başvuru formunda, başvuru sahiplerinin ceza soruşturması hariç kalmak üzere, şikâyet konusu edilen olay nedeniyle ilgili kişiler veya idare aleyhine tazminat davası açtıklarına dair bir bilgi bulunmadığı, yetkililerce ihlalin tespit edilmesi ve verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli biçimde giderilmesi halinde mağdur sıfatının ortadan kalkacağı, ölüm olayının kasten meydana gelmemesi durumunda, hukuki veya idari bir prosedür aracılığıyla sorumluların belirlenmesi ve tazminat ödenmesinin yeterli olabileceği, bu hususta iç hukukta ilgili idare kusurlu bulunarak hükmedilen tazminat kararlarının da bulunduğu ifade edilmiştir.

60. Başvuru konusu olayda yaşanan ölümün kasıtlı bir eylem sonucu meydana gelmediği ortadadır. Bu durumda, yaşanan olayda yetkili ve sorumlu olan kişilerin muhakeme hatasını veya dikkatsizliği aşan bir ihmalinin, yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen kendilerine verilen yetkileri gözardı ederek olayda ortaya çıkan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almama gibi bir durumun bulunup bulunmadığına karar verilmesi gerekmektedir. Çünkü bu gibi durumlarda, birey kendi inisiyatifıyla hangi hukuk yollarına başvurmuş olursa olsun, insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması 17. maddenin ihlaline neden olabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 60-62).

61. Bu nedenle, başvuru sahiplerinin, Bakanlık görüşünde ileri sürülen, Anayasa'nın 17. maddesine ilişkin şikâyetleri açısından başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği konusunda karar verebilmek için somut olayda devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında yaşam hakkını korumak için sahip olduğu “*etkili bir yargısal sistem kurma*” pozitif yükümlülüğünün kapsamının ve başvuru konusu olayda eğer varsa bu yükümlülüğün ne ölçüde yerine getirildiğinin tespiti gerekmektedir.

62. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının esas bakımından incelenmesi gerekmektedir.

c. Etkili Başvuru ve Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

63. Başvurucuların, yaşam hakkı ve işkence ve eziyet yasağına ilişkin iddialarının yanı sıra, Mahkeme tarafından Başsavcılıktan mütalaa alındığı, fakat alınan mütalaanın kendilerine tebliğ edilmediği, Mahkeme tarafından duruşma yapılmadan ve kendileri dinlenilmeden karar verildiği ve iki dereceli yargılama yapılmadığından bahisle Anayasa'nın 36. ve 40. maddeleri ile AİHS'nin 13. maddelerinin ihlal edildiği yönünde iddiaları bulunmaktadır. Başvurucuların bu yönlerdeki iddiaları yaşam hakkı kapsamında yapılan incelemelerde değerlendirildiği için bu haklar kapsamında ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

2. Esas Bakımından İnceleme

a. Yaşamı Korumak İçin Gerekli Tedbirlerin Alınmadığı İddiası Yönünden

64. Başvurucular, yakınları Erkan Kaya'nın psikolojik sorunları bulunmasına ve daha önce de benzer yatak yakma eylemlerinde bulunmasına rağmen görevlilerin gerekli tedbirleri almaması sonucu yaşamını yitirdiğini iddia etmektedirler.

65. Bakanlık görüşünde, Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetler değerlendirilirken, AİHM'nin devletin yaşamı koruma yükümlülüğünü devletin egemenlik alanında bulunan kişileri intihara karşı korumayı kapsayacak şekilde yorumladığı belirtildikten sonra konuya ilişkin AİHM kararlarına yer verilmiştir. Bakanlık, AİHM'nin bu konudaki kararlarında, bireyin kendisine karşı bir risk oluşturduğunu biliyor olması veya bilmesi gerektiği halde makul tedbirleri almamasının devletin sorumluluğunu doğurabileceğini, bu itibarla, her türlü özgürlükten mahrumiyetin, doğası gereği, tutuklu veya hükümlü kişinin psikolojisinin bozulmasına neden olduğunu ve dolayısıyla bunun kırılabilir ve korumasız bir kişinin intihar etme riskini artırabileceğini, bu yüzden ulusal mevzuatın cezaevi yetkililerine bu kişiler hakkında daha duyarlı ve dikkatli olma görevi yüklediğini ve tutuklu veya hükümlü kişilerin hayatlarının gereksiz yere tehlikeye atılmasını önleyici tedbirler getirdiğini, bununla birlikte, intihar olaylarında devletin yerine getirmesi gereken pozitif yükümlülüklerin kapsamının belirlenmesinde, insan davranışlarının "öngörülemezliği" ilkesinin de gözden kaçırılmaması gerektiğini belirttiğini ifade etmiştir.

66. Bakanlık görüşünde, somut olayla ilgili şu değerlendirmeler yapılmıştır: Hükümlünün yatak yakma eylemi dışında cezaevinde koğu arkadaşlarıyla geçimsizliğinin olduğu, cezaevi idaresine karşı saldırgan ve disiplinsiz davranışlarda bulunduğu, bu hareketleri sebebi ile başta hücre cezası olmak üzere hakkında çok sayıda disiplin cezası kararı verildiği ve bunların infaz edildiği, kurum görevlilerine karşı eylemleri nedeni ile hakkında davalar açıldığı, ayrıca hükümlünün pek çok kez odasının değiştirildiği, dolayısıyla, Erkan Kaya'nın şiddetli bir ruhsal bozukluk içerisinde olduğu, ilgili şahsın sıkı bir şekilde gözetim altında tutulması gerektiği, sağlığının korunması açısından yetkili makamlar tarafından gerekli önleyici tedbirlerin alınması gerektiği, konu ile ilgili görüşleri sorulan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün (CTGM) cevabi yazısında; hükümlünün psikolojik sorunları nedeniyle zaman zaman kurum revirinde muayenesinin yapıldığı ve kurum tabibi tarafından anksiyete bozukluğu, polinöropati, depresif nöbet teşhisleri konularak kendisine çeşitli ilaçların reçete edildiği ve bu ilaçların kullanımının sağlandığı, ilgilinin kendisine veya başkalarına zarar vermemesi için gerekli

özenin gösterildiği, ancak bu hususta kararlı olanların eylemlerini önleyebilmenin imkânsız olduğu, ayrıca, hasta ve rahatsız olduğunu beyan eden hükümlü ve tutukluların kurumda tam gün görev yapan aile hekimine gerekli muayene, tetkik ve tedavilerinin yaptırıldığı, tabibin gerekli gördüğü durumlarda ise ilgili hastanelere sevklerinin yapıldığının belirtildiği bilgilerine yer verilmiştir.

67. Bakanlık görüşünde ayrıca, başvuruolarının, tam olarak yakma olayının başlaması ile kurum görevlilerinin müdahalesinin hangi saatlerde olduğu meselesinin kesin olarak belirlenemediği, müdahalede geç kalındığı iddiasının her türlü şüpheyi kesin olarak ortadan kaldıracak şekilde yanıtlanmadığı iddialarına karşılık gelmek üzere, CTEGM'nin cevabî yazısında, yangına bir dakika on üç saniye içerisinde müdahale edilerek söndürüldüğü ve hükümlünün odasından çıkarıldığı, ellerinde, dizinde ve sırt kısmında yanıkların görülmesi üzerine vakit kaybedilmeden 112 Acil Servisin çağrılarak hükümlünün İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesine kaldırıldığı, olayın kamera kayıtlarının da mevcut olduğu belirtilmiştir.

68. Başvuruolar, başvurunun esası hakkındaki Bakanlık görüşüne karşı, özetle, iddialarının açıkça itiraza uğramadığını, yaşam hakkının ihlal edildiği hususundaki istemlerini yinelediklerini ifade etmişlerdir.

69. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

70. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin, negatif bir yükümlülük olarak, yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra, pozitif bir yükümlülük olarak, yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların ve diğer bireylerin, gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 50-51).

71. Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif yükümlülükler açısından benimsediği temel yaklaşıma göre, devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında gerçekleşen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi, devlete, elindeki tüm imkânları kullanarak, bu konuda ihdas edilmiş yasal ve idari çerçevenin yaşamı tehlikede olan kişileri korumak için gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma görevi yüklemektedir. Bu yükümlülük, kamusal olsun veya olmasın, yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 52).

72. Bu kapsamda, bazı özel koşullarda devletin kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı yaşamı korumak amacıyla gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü de bulunmaktadır (*Sadık Koçak ve diğerleri*, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 74). Cezaevlerinde gerçekleşen ölüm olayları için de geçerli olabilecek bu yükümlülüğün ortaya çıkması için cezaevi yetkililerinin, kendi kontrolleri altındaki bir kişinin kendini öldürmesi konusunda gerçek bir risk olduğunu bilip bilmediklerini ya da bilmeleri gerekip gerekmediğini tespit etmek; böyle bir durum söz konusu ise bu riski ortadan kaldırmak için makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında kendilerinden beklenen her şeyi yapıp yapmadıklarını incelemek gerekmektedir (Benzer yöndeki AİHM kararları

için bkz. *Keenan/Birleşik Krallık*, B. No: 27229/95, 3/4/2001, § 90 ve 91, *Tanrıbilir/Türkiye*, B. No: 21422/93, 16/11/2000, § 74). Ancak özellikle insan davranışının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlemin veya yürütülecek faaliyetin tercihi göz önüne alınarak; pozitif yükümlülük, yetkililer üzerine aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanmamalıdır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 53; *Sadık Koçak ve diğerleri*, § 74). Bu çerçevede Anayasa Mahkemesince yapılacak incelemede, basit bir ihmali veya değerlendirme hatasını aşan bir kusurun cezaevi yetkililerine atfedilebilir atfedilemeyeceğinin ortaya konulması gerekmektedir.

73. Tutuklanan veya hürriyeti bağlayıcı cezasının infazına başlanan kişilerin, daha önce sahip oldukları pek çok özgürlükten mahrum kalmaları ve günlük yaşamlarında ciddi nitelikte bir değişim yaşamalarının doğal bir sonucu olarak, psikolojik sağlıkları bozulabilmekte, dolayısıyla kırılgan ve korumasız bir konumda bulunan bu kişilerin intihar etme riski artabilmektedir. Bu nedenle, yasal ve ikincil düzenlemelerin, cezaevi yetkililerine, bu kişiler hakkında daha duyarlı ve dikkatli olma görevi yüklemesi ve tutuklu veya hükümlü kişilerin hayatlarının tehlikeye atılmasını önleyici tedbirler alınmasını sağlaması gerekmektedir. Bu amaçla, öncelikle, cezaevinde kalan kişilerin davranışlarının ve sağlık durumlarının takip edilmesi ve gerektiğinde doktor muayenesine başvurulması, diğer yandan, bu konuda meyli olduğu anlaşılanlar açısından, kendileri için en uygun yerlerde kalmalarının temin edilmesi ve intihar eylemlerinde kullanılabilecek kesici/delici eşyalara, kemer, çamaşır ipi veya ayakkabı bağcıkları gibi eşyalara el konulması şeklinde bu tip risklerin azaltılmasına yönelik önlemlerin alınması gerekmektedir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Keenan/Birleşik Krallık*, § 90 ve 91; *Tanrıbilir/Türkiye*, B. No: 21422/93, 16/11/2000, § 74).

74. Bu bağlamda, kişi özgürlüğüne aşırı bir sınırlama getirmeyecek bir ölçüde, bir tutuklunun veya hükümlünün kendine zarar verme ihtimalini en aza indirecek tedbirlerin alınması yetkililerden beklenebilecektir. Bir hükümlü veya tutuklu açısından daha sıkı tedbirlerin gerekip gerekmediği ve bunların uygulanmasının makul olup olmadığı, başvuru konusu yapılan her bir somut olayın koşullarına göre değişecektir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Keenan/Birleşik Krallık*, § 92).

75. Yaşam hakkı kapsamında devletin, öncelikle yaşamı tehlikeye girebilecek kişilerin yaşamını korumak için yeterli yasal ve idari bir çerçeve oluşturması gerekmektedir (§ 71). Aynı yükümlülük cezaevlerinde bulunan kişilerin yaşam ve sağlıklarının korunması için de geçerlidir. Bu kapsamda cezaevi yetkililerince yerine getirilecek takip, kontrol ve denetim işlemleri ile bu konuda alınacak diğer tedbirlerin yukarıda yer verilen mevzuatta ayrıntılı olarak düzenlendiği görülmektedir (§§ 38-44). Başvurucular tarafından bu konuda ileri sürülen bir eksiklik bulunmadığı gibi, başvuru konusu olay açısından, Anayasa Mahkemesi tarafından resen gözetilmesi ve incelenmesi gereken bir hususun da bulunmadığı anlaşılmıştır.

76. Dolayısıyla mevcut başvuruda, yukarıda yer verilen ilkeler çerçevesinde, öncelikli olarak cezaevi yetkililerinin Erkan Kaya'nın kendini öldürme riskini bilip bilmediklerinin veya bilmeleri gerekip gerekmediğinin ortaya konulması gerekmektedir.

77. Erkan Kaya'nın daha önce de, ölümüne sebep olan 7/1/2013 tarihinde meydana gelen yatak yakma eylemine benzer yatak yakma eyleminde bulunduğu, ayrıca psikolojik rahatsızlıkları nedeniyle tedavi için doktora gittiği anlaşılmaktadır (§§ 14-35).

78. Bakanlık görüşünde de ifade edildiği üzere, Erkan Kaya'nın yatak yakma eylemi dışında cezaevinde koğuş arkadaşlarıyla geçimsizlik yaşadığı, cezaevi görevlilerine karşı saldırgan ve disiplinsiz davranışlarda bulunduğu, bu hareketleri sebebi ile Muğla

Cezaevinde bulunduğu süre içinde başta hücre cezası olmak üzere hakkında çok sayıda disiplin cezası kararı verildiği ve bunların infaz edildiği, kurum görevlilerine karşı eylemleri nedeni ile hakkında davalar ağıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca hükümlünün bu süreçte pek çok kez odası değiştirilmiştir.

79. Erkan Kaya'nın özellikle de cezaevinde geğirdiği son altı ayında saldırgan tavırlar sergilediği, görevliler ve cezaevinde kalan diğer kişilerle sorunlar yaşaması nedeniyle çok sayıda ceza aldığı ve koğusunun değiştirildiği, 2009 yılından beri kendisine uygulanan tedavi ve kullandığı ilağları gösteren tablonun incelenmesinden de ilk bakışta ortaya çıktığı üzere, aynı dönem içerisinde, yaşadığı psikolojik rahatsızlıklar nedeniyle kendisine ilağ tedavisi uygulandığı ve yine aynı zaman dilimi içinde bulunan Ağustos 2012'de aynı şekilde yatak yakma girişiminde bulunduğu dikkate alındığında, daha sıkı bir şekilde gözetim altında tutulması gerektiği ve kendisine ya da diğer kişilere zarar verme ve ölümüne neden olma riskinin bulunduğunun cezaevi yetkililerince bilindiğinin, en azından bilinmesi gerektiğinin kabul edilmesi gerekmektedir.

80. Bu durumda, somut olayın koşullarında, Erkan Kaya'nın sağlığının korunması ve kendisine veya diğer kişilere zarar vermemesi açısından yetkililer tarafından gerekli önleyici tedbirlerin alınması gerektiği ağıktır.

81. 5275 sayılı Kanun'da, ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması ve ayrıca, hapsedilme ve diğer nedenlerden kaynaklanan ruhsal rahatsızlıkları bulunup da ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde tutulmaları gerekli görülmeyerek infaz kurumlarına geri gönderilenlerin cezalarının, belirlenen infaz kurumlarının mahsus bölümlerinde infaz edilmesi zorunluluğu öngörülmüştür.

82. Cezaevinde bulunan veya askerlik vazifesini yerine getiren bir kişinin sağlığı ve güvenliği açısından gerekli tedavi türünün ve kalması uygun olan yerin belirlenmesinin, o kişinin bu konulardaki muhakeme yeteneğinin somut olayın şartları içerisinde sağlıklı olmadığının açık olduğu durumlarda, sadece kendi tercihlerine göre yapılması mümkün değildir (benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Kılınç ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 40145/98, 7/6/2005, ř 51, *Kılavuz/Türkiye*, B. No: 8327/03, 21/10/2008, ř 94).

83. Somut olayda, hükümlünün Muğla Cezaevinde bulunduğu süre içinde pek çok kez kurum revirine çıktığı ve psikolojik tedavi gördüğu, fakat bir defasında, revire çıkmak istemekle birlikte, hastane randevusunu kendi isteği ile dilekçe yazarak iptal ettirdiği tespit edilmiştir. Diğer yandan, Başsavcılık soruşturmasında ifadesi alınan müteveffanın ağabeyi Erdoğan Kaya, daha önceki yatak yakma eyleminin nedeninin kendisinin revire gönderilme talebinin reddi olduğunu ileri sürmüştür. Erkan Kaya'nın, ölümünden hemen önce, Cezaevi Müdürlüğüne sunduğu 28/12/2012 tarihli dilekçesinde, 18/12/2012 ile 28/12/2012 tarihlerinde hücre cezasını yattığını, kendi isteği ile bir hafta daha cezaevinde "müşadiye" olarak adlandırılan kısımda kalmak istediğini belirterek gereğinin yapılmasını talep ettiği ve bir haftalık sürenin sonunda da Müşahede kısmından çıkarılmayı reddettiği görülmektedir (§§ 21-22).

84. Erkan Kaya'nın cezaevinde kalacağı yer konusundaki tercihleri ve tedavi taleplerinde sergilediği tutarsızlıklar ile psikolojik sorunları bir arada değerlendirildiğinde, yatağını yakarak ölümüne neden olmasında, bulunduğu yerin ve psikolojik sağlığının yerinde olmamasının sadece kendisine bağlanması mümkün görünmemektedir. Yukarıda değinildiği ve ilgili mevzuatta imkân tanındığı üzere, sadece kendi iradesine bırakılmayacak şekilde, sağlık durumunun kontrol altında tutulması ve kalacağı yerin belirlenmesi konularında bir tutuklunun veya hükümlünün kendine zarar verme ihtimalini en aza

indirecek tedbirleri almaları yetkililerden beklenebilecektir. Erkan Kaya açısından, kendisinin sürekli gözlem altında tutulması, uzman bir doktorun görüşleri doğrultusunda gerektiğinde bir psikiyatri servisinde tedavi edilmesi, kendisine zarar vermek veya intihar etmek için kullanabileceği nesnelere temin etmesinin engellenmesi için cezaevinde kaldığı bölümün belirlenmesi ve günlük hayatının buna göre düzenlenmesi gibi daha sıkı tedbirler alınması cezaevi yetkililerinden ve ilgili sağlık birimlerinden beklenebilecektir.

85. Erkan Kaya'nın kalacağı yerin belirlenmesi konusunda sağlıklı olmadığı ortada olan kendi değerlendirmelerine göre kararlar verildiği, psikolojik rahatsızlıkları konusunda sadece ilaçla tedavi öngören bir tedavinin takip edildiği, tedavi yöntemi konusunda cezaevinin idari personeli ile cezaevinde ve diğer kurumlarda görevli ilgili doktorlar arasında tedavinin şekli ve yerine ilişkin hükümlünün hastalık derecesi dikkate alınarak birlikte bir değerlendirme yapıldığına dair bir bilginin yer almadığı ve daha önce yaptığı gibi hükümlünün yatağı tutuşturmak amacıyla kullandığı anlaşılan çakmağa ulaşmasının cezaevi görevlilerince engellenememesi gibi somut olayın gerçekleşme koşulları birlikte değerlendirildiğinde, cezaevi görevlileri tarafından yetkileri çerçevesinde Erkan Kaya'nın ölümünün önlenmesi için gerekli tedbirlerin alındığı söylenemeyecektir.

86. Açıklanan nedenlerle, yaşam hakkının gerektirdiği yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Ceza Soruşturması Sürecine İlişkin İddialar Yönünden

87. Başvurucular, müteveffanın ölümünde ihmali bulunan görevliler hakkında kovuşturmayla yer olmadığına karar verildiğini, bu karara yaptıkları itiraz üzerine Fethiye Ağır Ceza Mahkemesi tarafından Başsavcılıktan mütalaa alındığını, fakat alınan mütalaa'nın kendilerine tebliğ edilmediğini, Mahkeme tarafından duruşma yapılmadan ve kendileri dinlenilmeden karar verildiğini belirterek, etkin soruşturma yapılmadığını iddia etmektedirler.

88. Bakanlığın konu hakkındaki görüşünde, öncelikli olarak, AİHM içtihatları uyarınca yaşam hakkı kapsamında yürütülecek ceza soruşturmasının etkili olabilmesi için yetkililerin resen harekete geçmesi, soruşturmakla görevli olan ve soruşturmayı yürüten kişilerin olaylara karışmış olabilecek kişilerden bağımsız olmaları, soruşturmanın, ölenin ailesinin meşru çıkarlarının korunması için yeterli ölçüde kendilerine açık olması, makul bir hızlilik içinde yürütülmesi, sorumluların belirlenmelerine ve gerekirse cezalandırılmalarına imkân verecek nitelikte olması gerektiği ifade edilmiştir.

89. Bakanlık görüşünde, yine AİHM kararlarına dayanılarak; somut olayda varılan sonuçla ilgili değil ancak, bu sonucu doğuran araçlarla ilgili bir yükümlülüğün söz konusu olduğu, yetkililerin somut olaya ilişkin delillerin toplanabilmesi için kendilerinden beklenen bütün makul önlemleri almaları gerektiği, soruşturmada sorumlu kişi ya da kişilerin tespit edilmesini engelleyebilecek nitelikteki her eksikliğin onun etkinliğine zarar verebileceği, etkili bir yargısal denetim oluşturma şeklindeki pozitif yükümlülüğün her olayda mutlaka ceza davası açılmasını veya her ceza davasında mahkûmiyet kararı verilmesini gerektirmediği, mağdurlara idari ve hukuki dava yollarının açık olmasının da yeterli görülebileceği belirtilmiştir.

90. Bakanlık görüşünde mevcut başvuru ile ilgili olarak, başvuru sahiplerinin yakını Erkan Kaya'nın ölümü sonrasında Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bir soruşturma yürütüldüğü, bu soruşturma çerçevesinde kurum görevlilerinin tanık sıfatıyla beyanlarının alındığı, adli soruşturma sonucunda; görevlilerce yangına çok kısa sürede müdahale edildiği ve yangının kontrol altına alındığı, olayda kurum personelinin ihmal ya da gecikmesinin söz

konusu olmadığı ve ölüm olayının yanık ve komplikasyon olarak gelişen akut pnomoni sonucu meydana geldiğinin anlaşıldığı belirtilerek kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği, bu karara karşı başvuruçular tarafından yapılan itirazın da, Fethiye Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedildiği, yürütülen soruşturmada, kurum görevlilerinin olayın çıkması sonrası olaya en kısa sürede müdahale ederek gerekli tedbirleri aldıkları üzerinde durulduğu, ölüm olayıyla ilgili kurum personeli hakkında ayrıca disiplin soruşturması yürütüldüğü, herhangi bir ihmal ve kusurlarının bulunmadığından bahisle disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar verildiği, başvuruçuların ayrıca ihmali olduğunu ileri sürdükleri kurum görevlileri hakkında verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yönelik itirazını inceleyen Fethiye Ağır Ceza Mahkemesinin duruşma yapmadan ve kendilerini dinlemeden karar verdiği, Başsavcılıktan alınan mütalaanın kendilerine tebliğ edilmediği iddialarının da yaşam hakkı kapsamında yürütülen soruşturmanın etkililiği incelenirken değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.

91. Başvuruçular, Bakanlık görüşüne karşı, özetle, bu bölüme ilişkin iddialarına tam karşılık gelecek yanıtlar alamadıklarını, soruşturmayı yürütenlerin olaya karışmış kişilerden bağımsız kişiler olmadıklarını ve soruşturma sürecine kendilerinin katılımının sağlanmadığını ileri sürmüşlerdir.

92. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlülüklerin (§ 71) usulî boyutu, yaşanan ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konulmasına ve sorumlu kişilerin belirlenmesine imkân tanıyan bağımsız bir soruşturmanın yürütülmesini gerektirmektedir. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmi bir soruşturma yürütmek durumundadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 54). Bu usul yükümlülüğünün gerektiği şekilde yerine getirilmemesi halinde devletin negatif ve pozitif yükümlülüklerine gerçekten uyup uymadığının tam olarak tespit edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, soruşturma yükümlülüğü, devletin bu madde kapsamındaki negatif ve pozitif yükümlülüklerinin güvencesini oluşturmaktadır (*Salih Akkuş*, B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 29).

93. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza soruşturması yürütülmesini gerektirmemektedir. İhmal nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 59). Ancak, ihmal sonucu meydana geldiği ortada olan somut olay açısından, yetkili ve sorumlu kişilerin muhakeme hatasını veya dikkatsizliği aşan bir ihmalinin, yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen kendilerine verilen yetkileri gözardı ederek, olayda ortaya çıkan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almama gibi bir durumun bulunup bulunmadığına karar verilmesi gerekmektedir. Çünkü bu gibi durumlarda, bireyler kendi inisiyatifleriyle hangi hukuk yollarına başvurmuş olursa olsun, insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması 17. maddenin ihlaline neden olabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, §§ 60-62).

94. Yaşam hakkı kapsamında yürütülmesi gereken ceza soruşturmalarının amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında varsa sorumluları ve sorumluluklarını tespit etmek üzere adalet önüne çıkarılmalarını sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi hükümleri başvuruçulara üçüncü tarafları belirli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiği, tüm yargılamaların mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma yükümlülüğü verdiği anlamına gelmemektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56).

95. Soruşturmanın etkililik ve yeterliliğini temin adına soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlatabilecek, sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerekmektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 57; *Sadık Koçak ve diğerleri*, § 94).

96. Yürütülecek ceza soruşturmalarının etkinliğini sağlayan hususlardan biri de, teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ilaveten her olayda, ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 58).

97. Yaşanan bir ölüm olayının oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir. Ancak Anayasa Mahkemesinin, başvuru konusu olayın gelişim şeklini anlayabilmek ve başvurucuların yakınlarının ölümünün “*şüpheli*” olduğuna dair iddialarının soruşturma makamları ve derece mahkemeleri tarafından karşılanıp karşılanmadığını nesnel bir şekilde değerlendirmek için olayın oluşum şeklini incelemesi gerekebilmektedir.

98. Başvuru konusu olayda, yürütülen soruşturma işlemlerine bakıldığında, başvurucuların yakını Erkan Kaya'nın 7/1/2013 günü yatığı yatağı yakması ve yaralanması, akabinde tedavi gördüğü hastanede 19/1/2013 günü hayatını kaybetmesi olayı ile ilgili olarak Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından resen bir soruşturma yürütüldüğü, bu soruşturma çerçevesinde, kurum görevlilerinin tanık sıfatıyla beyanlarının alındığı, adli soruşturma sonucunda; görevlilerce yangına çok kısa sürede müdahale edildiği ve yangının kontrol altına alındığı, olayda görevli kurum personelinin ihmal ya da gecikmesinin söz konusu olmadığı ve ölüm olayının yanık ve komplikasyon olarak gelişen akut pnomoni sonucu meydana geldiğinin anlaşıldığı belirtilerek, kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği görülmektedir.

99. Hâlbuki olayda, başvurucuların da ileri sürdüğü ve yaşamı koruma yükümlülüğü konusunda inceleme yapılan bölümde (§§ 64-86) ortaya konulduğu üzere, Erkan Kaya'nın ölümüne neden olan eyleminden önce bu şekilde bir eylemde bulunabileceğine dair pek çok belirti olduğu ve bu belirtiler dikkate alınarak yetkililerin daha ileri düzeyde tedbirler almalarının kendilerinden beklenebileceği ortaya çıkmıştır. Yürütülen soruşturmada da Erkan Kaya'nın önceki yatak yakma girişimi, cezaevi görevlileri ve diğer mahkûmlarla yaşadığı sorunlar ve bunlara bağlı olarak gerçekleşen yer değişimleri ve aldığı disiplin cezaları ile aynı dönemde yaşadığı psikolojik sorunların, hem tutanaklarla cezaevi yönetimince kayda alındığı, hem de soruşturma sürecinde başvurucular ve ifadeleri alınan cezaevi görevlileri ve diğer bir mahkûm tarafından ifade edildiği tespit edilmiştir.

100. Soruşturma kapsamında, ölüm olayının tüm yönlerini aydınlatabilmek ve olası sorumluların tespiti açısından kritik öneme sahip olan; Erkan Kaya'nın olay öncesi sağlık durumunun tespiti, kendisine uygulanan tedavi sürecinin incelenmesi, uygulanan tedavi yöntemi ve yeri ile cezaevinde kalacağı bölümün ne şekilde belirlendiğinin ve bu belirlemelerde Erkan Kaya'nın önceki yatak yakma eylemi ile psikolojik sorunlarının ne derecede dikkate alındığının araştırılması ve son olarak Erkan Kaya'nın yatağı tutuşturmak için kullandığı çakmağı kimden ve ne şekilde elde ettiği ve bu durumdan görevi gereği olası sorumlu kişilerin tespit edilmesi gibi konularda bir araştırma ve değerlendirmenin yapılmamış olduğu görülmektedir.

101. Olayın yukarıda yer verilen yönlerinin bulunmasına rağmen olaya ilişkin olarak sadece yaşanan yangından sonra olaya müdahale noktasında yetkililerin bir ihmallerinin bulunup bulunmadığı yönünden bir değerlendirme yapıp KYO kararı

verilmesi nedeniyle, yürütülen soruşturmanın, ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konulmasına ve olası sorumlu kişilerin belirlenmesine imkân tanınması zorunluluğunu karşılamaktan uzak olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

102. Bununla bağlantılı olarak, soruşturma ve itiraz aşamasında, başvuruların, yukarıda değinilen olayın farklı yönlerine ilişkin iddialarının KYO kararında ve itiraz üzerine verilen kararda karşılanmamış olması, başvuruların meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmalarına engel olmuştur.

103. Soruşturmanın etkililiği konusunda bu bölümde yer verilen değerlendirmeler bir bütün halinde ele alındığında, Başsavcılık tarafından yürütülen soruşturmada yaşanan ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konulmadığı, olası sorumlu kişilerin belirlenmediği ve ölenin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmalarının sağlanamadığı, dolayısıyla somut olayda yürütülen soruşturmanın teoride olduğu gibi uygulamada da hesap verilebilirliği temin edemediği kanaatine varılmıştır.

104. Açıklanan nedenlerle, yaşam hakkının gerektirdiği etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

105. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şu şekildedir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

106. Mevcut başvuruda yaşamı koruma ve etkili bir soruşturma yürütülmesi yükümlülükleri yönlerinden Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için dosyanın ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

107. Başvurular, yaşam hakkının, kötü muamele ve işkence yasağının, adil yargılama hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlali nedeniyle, anne ve babanın her biri için 50.000 TL olmak üzere, toplamda 100.000 TL maddi tazminat ile anne babanın her biri için 100.000 TL ve kardeşlerin her biri için 25.000 TL olmak üzere, toplamda 375.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

108. Başvurular, uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesine herhangi bir belge sunmamıştır. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruların uğradıklarını iddia ettiği maddi zarar ile tazminat talebi arasında illiyet bağı kurulması gerekir. Anayasa Mahkemesine herhangi bir belge sunmayan başvuruların maddi tazminat taleplerinin reddi gerekir.

109. Yaşam hakkı kapsamında etkili bir soruşturma yürütülmesi yükümlülüğünün, ihlal edildiğinin tespit edilmesinin yanı sıra kararın gereğinin yerine getirilmesi için dosyanın ilgili Başsavcılığa gönderilmesine karar verilmesinin, başvuruların ihlal iddiası açısından yeterli bir tazmin oluşturduğu kanaatine varılmakla birlikte, yaşamı koruma yükümlülüğünün de ihlal edildiğine hükmedilmesi nedeniyle, başvurulardan ölen Erkan KAYA'nın anne babası ve kardeşleri için takdiren toplam net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

110. Başvurucular, ayrıca yargılama ve avukatlık ücretinin kendilerine ödenmesini talep etmişlerdir. Başvurucular tarafından yapılan harç ve vekalet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara ödenmesine karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun,

1. İşkence ve eziyet yasağının ihlal edildiği iddiası yönünden, **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,**

2. Başvurunun, yaşam hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden, **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

B. Başvuru konusu olayda, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında, yaşamı koruma yükümlülüğü ile etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

C. Başvurucuların Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerinin ihlali yönündeki şikâyetlerinin ayrıca **İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,**

D. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, başvuruculara müştereken ve taktiren toplam net 30.000 TL manevi **TAZMİNAT ÖDENMESİNE,**

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucuların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

F. Başvurucuların fazlaya ilişkin tazminat taleplerinin **REDDİNE,**

G. Başvurucular tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin **BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,**

H. Kararın bir örneğinin gereği için ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

20/5/2015 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ